

За автора

Тодор Велчев е роден през 1968 година в атеистично семейство. През 1990 година приема християнството. Завършва физика в Софийския университет "Св. Климент Охридски". Понастоящем е главен асистент в катедра "Астрономия" на Физическия факултет. Член е на екипа на harta-bg.info. [Още >](#)

Основи на християнския възглед за творението

Учение за Откровението

[Тодор Велчев](#)

(Статията е предоставена с любезното съдействие на екипа на Електронно списание за християнска апологетика HARTA.BG-INFO, издание на сдружение [ХАРТА](#), публикувана в тема: [Бог и неговите дела \(Същинско богословие\)](#).)

Традиционната християнска мисъл в лицето на Тертулиан или Кеплер разграничава „Двете книги“ на Откровението: два начина, по които Бог се открива на човека – общо (чрез природата) и специално (чрез Библията) откровение. Въз основа на общото откровение можем да придобием научни познания, а чрез специалното – богословски. Тъй като са откровения от един и същ, съвършен и неизменен Бог, те би трябвало да бъдат в единство; да се подкрепят взаимно, без да си противоречат (Пс. 19:1, Рим. 1:20).

Същевременно, природата е откровение на един трансцендентен, съвършено различен Бог и затова:

- не може да Го разкрие в пълнота
- говори за Него неявно, косвено, чрез подобия или принципи

Проблемът „наука – религия“ като феномен на Модерната епоха

В продължение на много векове от дълбока древност до късното Средновековие научните знания били ограничени и несистематизирани и не били обособени в самостоятелна дисциплина със своя терминология и методи. Затова напрежение между наука и вяра нямало. Науката била дял, подчинена дисциплина на богословието.

„Еманципацията“ ѝ и удивителните ѝ успехи през XVI-XVIII век [1] обаче променили нещата:

- Много явления, които преди набързо се обявявали за чудеса, започнали се обясняват с естествени причини.

- На фона на безкрайните богословски спорове и разделението на християнския свят около и след Реформацията, науката си спечелила допълнителен авторитет с обективните си, точни методи, водещи до универсално познание. Успоредно с това се засилва недоверието в авторитета на Църквата, а след това и на Библията.

Така възниква проблемът „наука – религия“, който е бил непознат на библейските автори и на поколения християни до Новото време.

Опити за християнски решения на проблема „наука - религия“

Исторически в католическия и протестантски християнски Запад се оформили три главни подхода:

- *Решението на протестантския либерализъм:* Научните знания имат приоритет и по-висок авторитет от богословските. Всички богословски познания трябва да се извеждат от и тълкуват в светлината на научните открития. Например, отрича се възможността за случване на чудеса и отгук се предлага съвършено нов поглед към евангелските събития. Рудолф Бултман, например, заговарва за „демитологизиране“ на Новия Завет и за търсене на „историческия Исус“.

- *Решението на неоортодоксализма:* Няма пряка връзка между научни и богословски познания. Познаването на Бога няма нищо общо с обективните подходи. Карл Барт, например, отрича напълно „естественото богословие“ (в пряко противоречие с думите на ап. Павел в Рим. 1:20) и твърди, че от природата не можем да узнаем нищо за Бога. Затова няма и не може да има противоречие между научни теории и библейското учение.

- *Решението на фундаментализма:* Богословските знания имат приоритет и по-висок авторитет от научните. Всички научни познания и теории, които влизат в противоречие с богословските и разбираня, трябва категорично да бъдат отхвърлени. Основните знания за природата могат да бъдат извлечени от Библията, а научните изследвания могат да играят само спомагателна роля. Типичен представител на съвременния протестантски фундаментализъм е т.нар. течение „научен креационизъм“, развиващо дейността си предимно в САЩ.

Целта и езикът на Библията и научните теории

Представените по-горе решения ми се струват неубедителни не само защото изпадат в една или друга крайност, а защото смесват целите и езика на „двете книги на Откровението“. Изключение прави неоортодоксализмът, но той пък разрушава единството на Откровението и така ни представя друг, различен от библейския Бог. Смятам, че много недоразумения ще отпаднат, ако имаме правилна представа за целите и езикът на библейските автори, когато в Писанията си засягат природни явления или факти.

1) Интересът на библейските автори е насочен не към устройството на света, а към *отношенията* „Бог - творение” и „Бог – човек”. Те изобщо не са си поставяли за цел да опишат как точно е възникнало всичко и как точно е устроена природата, а да посочат Кой е нейният Творец и какви са Неговите изисквания към човека. (Сравнете езическите митове за Сътворението и краткия, „телеграфен“ стил на автора на Битие 1 глава.)

Следователно, в Библията няма да открием „теория на Сътворението“, в съвременния смисъл на думата „теория“.

2) Библейските автори използват *феноменологичен език*, типичен за преднаучната епоха. Те са живели далеч преди оформянето на науката с нейните методи и теории и преди възникването на проблема „наука – религия“. Когато говорят за природните явления, те понякога се изразяват твърде поетично, почти по детски (от съвременна гледна точка), даващи израз на почудата си от това, което виждат, без да се стремят да го облечат в научни термини – такива просто не е имало.

Следователно, в Библията няма да открием аналог на съвременните научни понятия.

3) Библейските автори разкриват Божия замисъл за творението и водят спор не с научни теории, а със съвременните им *езически представи за божественото*. Така Битие 1 глава не е „библейско научно описание на Сътворението“ [2], а древно апологетично произведение, полемика с египетската и вавилонска митологии. Важният проблем за неговия боговъдъхновен автор не е бил каква е коректната оценка за възрастта на Вселената, а поклонението на Амон Ра или на Мардук в противовес на познаването на истинския Бог.

Следователно, в Библията няма да открием критика на науката.

Колкото и пестелив да е библейският разказ за Сътворението, той ни показва какъв Бог стои зад чудния свят, в който живеем. Божиите атрибути, чертите на Неговия характер, ни дават принципи за изграждането на християнския възглед за творението, чрез които можем да преценяваме изводите от научните теории.

Принципи на Сътворението и Божият характер според Библията

- Сътворението от нищо говори за един **трансцендентен** Бог.

„В начало Бог сътвори небето и земята“ (Бит. 1:1)

„Бог съживява мъртвите и повиква в действително съществуване онова, което не съществува“ (Рим. 4:17)

- Сътворението без съпротива и преодоляване на сили говори за един **суверенен** Бог.

„И Бог каза... и стана...“ (Бит. 1:3,11,14)

„И Той е преди всичко и всичко чрез Него се сплотява“ (Кол. 1:17, вж. още Евр. 1:3)

- Сътворението според разумен замисъл ни говори за един **премъдър** Бог.

„И Бог каза: Да има светила на небесния свод, за да разделят деня от нощта; нека служат за знаци и за показване на времената, дните и годините“
(Бит.1:14)

„Бог каза: Да създадем човека по Нашия образ, по Наше подобие; и нека владее над морските риби, над небесните птици, над добитъка, над цялата земя и над всяко животно, което пълзи по земята.“ (Бит. 1:26, вж. още Йоан 1:1-3)

- Сътворението в последователност и според определен план (Бит. 1 и 2 глава) говори за един **динамичен по същността Си** Бог.
- Сътворението както с естествени, така и със свръхестествени средства говори за един **неограничен** Бог.

„Бог каза: Да произведе водата изобилно множество одушевени влечуги и птици да хвърчат над земята по небесния свод. ... Бог каза: Да произведе земята одушевени животни според видовете им.“ (Бит.1:20,24)

„И Господ Бог създаде човека от пръст от земята и вдъхна в ноздрите му жизнено дихание; и човекът стана жива душа.“ (Бит.2:7)

- Сътворението без грешки и пропуски говори за един **съвършен** Бог.

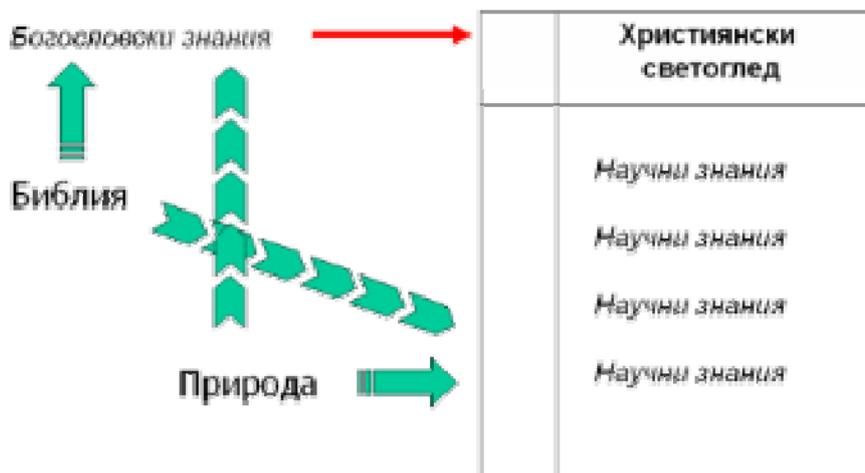
„И Бог видя, че беше добро... и это, беше твърде добро“ (Бит.1:10,18,21,31).

Такъв доста подробен „портрет“ на Бога можем да извлечем само от принципите, според които е сътворен светът!

Християнският светоглед като необходима рамка на научните познания и теории

Двете книги на Откровението са в хармония помежду си. Всяка една от тях **косвено** подкрепя другата. Но всяка една от тях е **недостатъчна** по отношение на целите на другата (вж. [фигурата](#)). Научните познания са недостатъчни, за да познаем истинския Бог. Библията не ни дава достатъчни знания за Вселената и природата, от които можем да градим научни теории. Но като съвършено и безпогрешно Откровение за истинския Бог, Библията ни дава **светогледна рамка**, в която да поставим и да преценяваме натрупващите се научни знания и теории. Като пример за гореказаното, накрая ще отбележа

Фиг.

Християнските предпоставки на модерната наука

Въз основа на разработването на християнския светоглед през и след Реформацията се формира модерната наука (нещо, с което християните могат да се гордеят). Ето три принципа, на чиято основа става това:

- Като творение на всемогъщ и премъдър Бог, природата е подчинена на универсални и рационални закони.

От това християнско разбиране следва *универсална приложимост* на природните закони и възможността те да бъдат формулирани на *математически език*, най-изтънченото творение на човешката логика.

- Като творение на трансцендентен Бог, природата не е божествена и е напълно отделена от Бога.

От това християнско разбиране следва приложимостта на *експерименталния подход*, в който няма нищо богохулно. На човека е дадена известна свобода да се намесва в природата и да я „*обладава*“ (Бит. 1:28).

- Като Божий образ и Божий наместник в света, човекът е способен и призван да анализира и познава физическата реалност.

От това християнско разбиране следва принципната *познаваемост на света* и възможността за научен прогрес.

Това изложение е отправна точка на дискусиата, състояла се в Първа Евангелска църква, София, на 25 февруари 2007 г.

Бележки:

[1] В историческата литература този период се нарича Първа научна революция

[2] Терминът е на креационистите